Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 26 januari 2017 *

”Överklagande — Konkurrensbegränsande samverkan — De belgiska, tyska, franska, italienska, nederländska och österrikiska marknaderna för badrumsutrustning — Samordning av försäljningspriser och utbyte av känsliga affärsuppgifter — 2006 års riktlinjer för beräkning av böter — Motiveringsskyldighet — Principen om likabehandling — Proportionalitet — Utövande av obegränsad behörighet”

I mål C-636/13 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 27 november 2013,

**Roca Sanitario SA**, Barcelona (Spanien), företrätt av J. Folguera Crespo, P. Vidal Martínez, och E. Navarro Varona, abogados,

klagande,

i vilket den andra parten är:

**Europeiska kommissionen**, företrädd av F. Castilla Contreras, F. Castillo de la Torre och F. Jimeno Fernández, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av domstolens vice ordförande A. Tizzano, tillika tillförordnad ordförande på första avdelningen, samt domarna M. Berger, E. Levits, S. Rodin (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: M. Wathelet,

justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 10 september 2015,

och efter att den 26 november 2015 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande

följande

* * Rättegångsspråk: spanska.

## Dom

1 Roca Sanitario SA har yrkat att domstolen delvis ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 16 september 2013, Roca Sanitario/kommissionen (T-408/10, EU:T:2013:440) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom satte tribunalen ned det bötesbelopp som Roca Sanitario, genom kommissionens beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 i ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39092 – Badrumsutrustning) (nedan kallat det omtvistade beslutet), ålagts att betala solidariskt med sitt dotterbolag Roca SARL (nedan kallat Roca) till 6 298 000 euro, och i övrigt ogillade tribunalen talan om ogiltigförklaring av förevarande beslut.

### Tillämpliga bestämmelser

*Förordning (EG) nr 1/2003*

2 I artikel 23.2 och 23.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT L 1, 2003, s. 1), föreskrivs följande:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF] …

…

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

…

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

3 I artikel 31 i förordningen anges följande:

”EG-domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten. EG-domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten.”

*2006 års riktlinjer*

4 I punkt 2 i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2) (nedan kallade 2006 års riktlinjer) anges att kommissionen, när den fastställer böterna, ska ”beakta överträdelsens allvar och varaktighet” och att ”[b]öterna … inte [får] överskrida de gränser som anges i artikel 23.2 andra och tredje stycket i förordning nr 1/2003”.

5 I punkt 13 i dessa riktlinjer föreskrivs följande:

”Kommissionen fastställer grundbeloppet genom att utgå från försäljningsvärdet från de varor eller tjänster som har ett direkt eller indirekt … samband med överträdelsen och som företaget sålt i det berörda geografiska området inom [Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)]. Kommissionen utgår i regel ifrån företagets försäljning under det sista kompletta räkenskapsåret då det deltar i överträdelsen … .”

6 Punkt 20 i riktlinjerna har följande lydelse:

”Överträdelsens allvar fastställs från fall till fall för varje typ av överträdelse med beaktande av alla relevanta omständigheter i ärendet.”

7 I punkt 21 i samma riktlinjer anges följande:

”Regelmässigt uppgår den andel av försäljningsvärdet som beaktas till högst 30 %.”

8 Punkt 22 i 2006 års riktlinjer lyder enligt följande:

”När kommissionen fastställer om den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett visst fall skall ligga i nedre eller övre delen av denna skala, tar den hänsyn till en rad faktorer, bland annat överträdelsens art, de berörda parternas sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och om överträdelsen har genomförts eller ej.”

9 I punkt 23 i riktlinjerna föreskrivs följande:

”Horisontella avtal … om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar, som i allmänhet är hemliga, hör till de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna. EU:s konkurrenspolitik innebär att sådana överträdelser bestraffas hårt. I regel kommer därför den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas vid sådana överträdelser att bestämmas i den övre delen av skalan.”

10 I punkt 25 i riktlinjerna anges följande:

”Dessutom skall kommissionen, oavsett varaktigheten av företagets överträdelse, höja grundbeloppet med ett belopp på mellan 15 och 25 % av försäljningsvärdet (se definitionen i avsnitt A ovan) för att avskräcka företagen från att över huvud taget delta i horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar. Kommissionen kan lägga till ett sådant belopp även vid andra typer av överträdelser. När kommissionen fastställer hur stor andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett enskilt ärende tar den hänsyn till en rad faktorer, särskilt de som anges i punkt 22 ovan.”

11 Punkt 29 i samma riktlinjer har följande lydelse:

”Grundbeloppet kan sänkas om kommissionen konstaterar att det finns förmildrande omständigheter, till exempel följande:

— Det berörda företaget kan visa att det upphörde med överträdelsen omedelbart efter kommissionens första åtgärder. Detta gäller dock inte hemliga avtal eller åtgärder (särskilt karteller).

— Det berörda företaget kan visa att överträdelsen har begåtts av oaktsamhet.

— Det berörda företaget kan visa att dess deltagande i överträdelsen har varit mycket begränsat, eftersom företaget under den tid då det var det var bundet av de otillåtna avtalen i realiteten undvek att tillämpa dem genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. Att ett företag har deltagit i en överträdelse under en kortare period än de andra företagen betraktas inte som någon förmildrande omständighet, eftersom kommissionen redan tagit hänsyn till detta när den fastställt grundbeloppet.

— Företaget samarbetar med kommissionen i en omfattning som går utöver tillämpningsområdet för tillkännagivandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden, samt företagets lagstadgade skyldighet att samarbeta.

— Företagets konkurrensbegränsande beteende har godkänts eller uppmuntrats av de offentliga myndigheterna eller lagstiftningen. …”

**Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet**

12 Tvistens bakgrund har återgetts i punkterna 1–28 i den överklagade domen och kan sammanfattas enligt följande.

13 Roca Sanitario är moderbolaget i en bolagskoncern som är verksam inom sektorn för badrumsutrustning (nedan kallad Roca-koncernen). När de omständigheter som låg till grund för den konstaterade överträdelsen inträffade innehade Roca Sanitario hela aktiekapitalet i Roca, som huvudsakligen tillhandahöll sanitetsporslin och kranar och tillbehör på den franska marknaden. Den 29 oktober 1999 förvärvade Roca Sanitario den koncern som leddes av Keramik Holding AG (nedan kallad Laufen-koncernen), ett bolag bildat enligt schweizisk rätt och som bland annat innehade hela aktiekapitalet i Laufen Austria AG. När de omständigheter som låg till grund för den konstaterade överträdelsen inträffade tillverkade Laufen Austria keramiska artiklar under sitt eget märke och sålde dessa produkter samt produkter som tillverkats av konkurrenter. Försäljningen skedde huvudsakligen i Österrike och i mindre omfattning i Tyskland.

14 Den 15 juli 2004 informerade Masco Corp. och dess dotterbolag, däribland Hansgrohe AG som tillverkar kranar och tillbehör och Hüppe GmbH som tillverkar duschväggar, kommissionen om att det förelåg en kartell inom sektorn för badrumsutrustning. Samtidigt ansökte nämnda bolag om att beviljas immunitet mot böter i enlighet med kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3) (nedan kallat 2002 års meddelande om samarbete), eller, i vart fall, om nedsättning av de böter som de eventuellt kunde påföras.

15 Den 9 och den 10 november 2004 genomförde kommissionen oanmälda inspektioner hos flera bolag och nationella branschorganisationer verksamma inom sektorn för badrumsutrustning. Efter att mellan den 15 november 2005 och den 16 maj 2006 ha begärt att bolagen och organisationerna i fråga, däribland Roca och Laufen Austria, skulle inkomma med upplysningar, antog kommissionen, den 26 mars 2007, ett meddelande om invändningar. Sistnämnda meddelande delgavs bolaget.

16 Den 17 januari 2006 ansökte Roca i sitt eget namn och på Laufen-koncernens vägnar, i den mån bolaget hade tagit över koncernens verksamhet i Frankrike, om immunitet mot böter i enlighet med kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden, eller, i vart fall, om nedsättning av de böter som de eventuellt kunde påföras.

17 Kommissionen antog det omtvistade beslutet den 23 juni 2010, efter det att ett muntligt hörande hade hållits mellan den 12 och den 14 november 2007, en skrivelse med en redogörelse för de faktiska omständigheterna hade skickats, den 9 juli 2009, till vissa bolag, och efter det att kommissionen hade skickat skrivelser med begäran om ytterligare upplysningar, till bland annat Roca Sanitario. Genom detta beslut fastställde kommissionen en överträdelse av artikel 101.1 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3) inom sektorn för badrumsutrustning. Denna överträdelse, i vilken 17 företag deltog, hade pågått under olika perioder från och med den 16 oktober 1992 till och med den 9 november 2004. Överträdelsen hade bestått i ett antal konkurrensbegränsande avtal eller samordnade förfaranden i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike. De produkter som berördes av kartellen utgjordes av badrumsutrustning inom någon av följande tre produktgrupper: kranar och tillbehör, duschväggar och tillbehör samt sanitetsporslin (nedan kallade de tre produktgrupperna).

18 Kommissionen angav bland annat att det fanns nationella branschorganisationer med medlemmar vars verksamhet täckte alla de tre produktgrupperna, vilka kommissionen kallade ”samordningsorgan”, nationella branschorganisationer med medlemmar vars verksamhet rörde minst två av de tre produktgrupperna, som den kallade ”sammanslutningar för flera produktgrupper”, och specialiserade organisationer med medlemmar vars verksamhet rörde en av de tre produktgrupperna. Slutligen konstaterade kommissionen att det fanns en central grupp företag som deltagit i samarbetet i olika medlemsstater och som del av samordningsorgan och sammanslutningar för flera produktgrupper.

19 När det gäller Roca-koncernens deltagande i den konstaterade överträdelse ansåg kommissionen att den hade kännedom om att överträdelsen omfattade de tre produktgrupperna. Vad gäller kartellens geografiska räckvidd, ansåg dock kommissionen att Roca-koncernen inte kunde ha haft kännedom om dess världsomspännande omfattning, utan koncernen skulle endast anses ha kännedom om överträdelsen i Frankrike och i Österrike.

20 Kommissionen konstaterade således i artikel 1.3 i det omtvistade beslutet att Roca Sanitario och dess två dotterbolag, Roca och Laufen Austria, hade åsidosatt artikel 101.1 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 genom att delta i ett fortlöpande avtal eller samordnade förfaranden inom sektorn för badrumsutrustning i Frankrike och i Österrike.

21 Enligt artikel 2.4 i det omtvistade beslutet påförde kommissionen Roca Sanitario böter på 17 700 000 euro att betala solidariskt tillsammans med Laufen Austria och på 6 700 000 euro att betala solidariskt tillsammans med Roca. Kommissionen påförde även Laufen Austria böter på 14 300 000 euro med anledning av bolagets deltagande i överträdelsen under den period som föregick Roca Sanitarios förvärv av Laufen-koncernen.

## Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

22 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 8 september 2010 väckte Roca Sanitario talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet i den del det avsåg bolaget och yrkade i andra hand att det bötesbelopp som bolaget påfördes skulle sättas ned.

23 Roca Sanitario åberopande, till stöd för sitt yrkande om delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, sex grunder. Som första, andra och femte grund gjorde Roca Sanitario gällande att bolaget tillskrevs ansvar för Rocas och Laufen Austrias handlingar. Såvitt avsåg den tredje grunden gjorde Roca Sanitario gällande att rätten till försvar hade åsidosatts. Den fjärde grunden avsåg beräkningen av det bötesbelopp som bolaget klaganden och Laufen Austria påfördes solidariskt. Den sjätte grunden avsåg kommissionens bedömning av överträdelsens allvar.

24 Roca Sanitario åberopade, inom ramen för sitt andrahandsyrkande om nedsättning av böterna, att bolagets deltagande i den överträdelse som det tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt jämfört med andra deltagares deltagande och att Roca och Laufen Austria eventuellt beviljades nedsättning av bötesbeloppen på grund av respektive bolags talan.

25 Genom den överklagade domen satte tribunalen, med utövande av sin obegränsade behörighet, ned det bötesbelopp som Roca Sanitario och Roca påfördes solidariskt och fastställde beloppet till 6 298 000 euro för att Roca Sanitario skulle få rätt till den nedsättning av bötesbeloppet som Roca beviljades. Tribunalen ogillade talan i övrigt.

## Parternas yrkanden

26 Roca Sanitario har yrkat att domstolen ska

— delvis upphäva den överklagade domen,

— sätta ned de böter som bolaget påfördes, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

27 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet och

— förplikta Roca Sanitario att ersätta rättegångskostnaderna.

**Prövning av överklagandet**

28 Roca Sanitario har till stöd för sitt överklagande åberopat två grunder. Den första grund avser felaktig rättstillämpning i samband med att en av grunderna i första instans ansågs ha åberopats för sent. Bolaget har som andra grund gjort gällande att tribunalen åsidosatte principen om att påföljder ska vara individuella, principen om personligt ansvar, proportionalitetsprincipen, principen om likabehandling och principen om skydd för berättigade förväntningar samt motiveringsskyldigheten genom att inte sätta ned grundbeloppet för de böter som bolaget påfördes.

*Den första grunden*

Parternas argument

29 Genom den första grunden kritiserar Roca Sanitario tribunalen för att i punkterna 44 och 45 i den överklagade domen ha avvisat argumentet att kommissionen, i samband med tillämpningen av presumtionen att Roca Sanitario utövar ett avgörande inflytande över Laufen Austria, hade beaktat ett felaktigt datum för Roca Sanitarios förvärv av nästan alla aktier i Keramik Holding. I motsats till vad som anges i det omtvistade beslutet, ägde nämligen inte förvärvet rum förrän den 31 december 1999.

30 Enligt Roca Sanitario ansåg tribunalen felaktigt att detta argument hade åberopats för sent, eftersom det inte framfördes förrän i samband med repliken. Detta argument borde nämligen ha betraktats som en vidareutveckling av en grund som redan angetts i ansökan. Tribunalen är under alla omständigheter skyldig att ex officio påpeka felaktigheter i bedömningen av de faktiska omständigheterna i varje skede av förfarandet och att sätta ned bötesbeloppet i enlighet därmed, utan att åsidosätta rätten till ett effektivt rättsmedel, som anges i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, eller proportionalitetsprincipen, som ligger till grund för artikel 31 i förordning nr 1/2003.

31 Kommissionen har bestritt Roca Sanitarios argument.

Domstolens bedömning

32 Det ankommer på Europeiska unionens domstol att, på grundval av de omständigheter som klaganden har anfört till stöd för sina grunder, utföra den granskning av lagenligheten som åligger den. Rätten får inte i samband med denna prövning hänvisa till kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, vare sig när det gäller valet av omständigheter som har beaktats vid tillämpningen av de kriterier som omnämns i riktlinjerna eller med avseende på bedömningen av dessa omständigheter, och på så sätt avstå från att göra en fördjupad prövning av såväl rättsliga som faktiska omständigheter (dom av den 8 december 2011, Chalkor/kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 62).

33 Lagenlighetsgranskningen kompletteras med den obegränsade behörighet som unionsdomstolarna enligt artikel 261 FEUF har tillerkänts genom artikel 31 i förordning nr 1/2003. Förutom att kontrollera påföljdens lagenlighet är således unionsdomstolarna behöriga att ersätta kommissionens bedömning med sin egen bedömning. Följaktligen kan unionsdomstolarna undanröja, sätta ned eller höja de böter som ålagts (dom av den 8 december 2011, Chalkor/kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

34 Domstolen understryker emellertid att utövandet av den obegränsade behörigheten inte är detsamma som en prövning ex officio och påpekar att förfarandet vid unionsdomstolarna är kontradiktoriskt. Förutom omständigheter som omfattas av tvingande rätt och som domstolen är skyldig att behandla ex officio, såsom det omtvistade beslutets bristande motivering, ankommer det på klaganden att framställa grunder och förete bevisning till stöd för sin talan mot nämnda beslut (dom av den 8 december 2011, Chalkor/kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 64).

35 Enligt artikel 48.2 i tribunalens rättegångsregler, i den lydelse som var tillämplig vid tidpunkten för den överklagade domen, får inte nya grunder åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet. Ett argument som varken direkt eller indirekt kompletterar något argument som framförts tidigare i den ansökan genom vilken talan väckts, eller har något nära samband med ett sådant argument ska anses som en ny grund (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 november 2009, SGL Carbon/kommissionen, C-564/08 P, ej publicerad, EU:C:2009:703, punkterna 20–34, och dom av den 16 december 2010, AceaElectrabel Produzione/kommissionen, C-480/09 P, EU:C:2010:787, punkt 111).

36 I förevarande fall konstaterade tribunalen först i punkt 44 i den överklagade domen att ”anmärkningen att Roca Sanitario inte innehade hela aktiekapitalet i Laufen Austria förrän från och med 6 juni 2000 åberopades för första gången i repliken”, och därefter angav tribunalen i punkt 45 i domen att ”Roca Sanitario angav uttryckligen i ansökan att det hade förvärvat hela aktiekapitalet i Keramik Holding den 29 oktober 1999” och slog fast att ”Roca Sanitario [hade] därmed felaktigt hävdat att anmärkningen utgjorde en vidareutveckling av de grunder som angavs i ansökan”.

37 Med beaktande av att tidpunkten för Roca Sanitarios förvärv av aktiekapitalet i Keramik Holding är av väsentlig betydelse för att beräkna det bötesbelopp som Roca Sanitario påfördes, kan således inte denna anmärkning anses som en vidareutveckling av en grund som hade åberopats i ansökan, utan som en ny grund.

38 Dessutom ankommer det inte på tribunalen att avhjälpa de fel som en part har gjort i framställningen av de omständigheter som kan utgöra ett stöd för grunderna för ogiltigförklaring.

39 Överklagandet kan därmed inte vinna bifall såvitt avser den första grunden.

*Den andra grunden*

Parternas argument

40 Roca Sanitario har genom sin andra grund kritiserat tribunalen för att bland annat i punkterna 157–188, 201 och 202 i den överklagade domen ha åsidosatt principen att påföljder ska vara individuella, principen om personligt ansvar, proportionalitetsprincipen, principen om likabehandling och principen om skydd för berättigade förväntningar samt motiveringsskyldigheten. Tribunalen drog nämligen inte de konsekvenser som krävdes av konstaterandet att deltagandet i den överträdelse som Roca Sanitario tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt än andra kartelldeltagares genom att bland annat anpassa koefficienten avseende den konstaterade överträdelsens allvar i enlighet med

punkterna 20–23 i 2006 års riktlinjer (nedan kallat koefficienten för ”överträdelsens allvar”) och den tilläggskoefficient som föreskrivs i punkt 25 i riktlinjerna (koefficienten för ”tilläggsbeloppet”) och genom att sätta ned böternas grundbelopp.

41 Roca Sanitario har för det första hävdat att punkterna 157–188 i den överklagade domen är behäftade med en felaktig rättstillämpning, eftersom tribunalen inte, i dessa punkter, vid fastställandet av bötesbeloppet, tog någon som helst hänsyn till att deltagandet i den överträdelse som Roca Sanitario tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt än deltagandet avseende övriga företag mot vilka sanktionsåtgärder vidtogs. I den överklagade domen görs det ingen skillnad, förutom vad gäller den geografiska räckvidden av deltagandet i överträdelsen, mellan hur allvarligt dotterbolagens beteende var och hur allvarligt det beteende som tillskrevs de företag som utgjorde kärntruppen av de deltagande företagen, utifrån deras respektive beteendes art och antalet produktgrupper som överträdelsen omfattade. Enligt icke-diskrimineringsprincipen borde emellertid tribunalen ha satt ned grundbeloppet för de böter som Roca Sanitario påfördes, genom att tillämpa lägre koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” än dem som tillämpades på dessa företag och dra konsekvenserna av sina konstateranden i punkterna 169, 186 och 187 i den överklagade domen.

42 För det andra anser Roca Sanitario att de skäl som anges i punkterna 168 och 187 i den överklagade domen strider mot den rättspraxis som är tillämplig på bötesskalan och felaktigt ger företräde för principen om att böter ska vara proportionerliga framför principen om likabehandling.

43 För det tredje anser Roca Sanitario att den omständigheten att dess deltagande i den överträdelse som bolaget tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt, borde ha beaktats som en förmildrande omständighet i enlighet med punkt 29 tredje strecksatsen i 2006 års riktlinjer. På grundval av en alltför restriktiv och felaktig tolkning av förevarande bestämmelse, underlät emellertid tribunalen, att i punkterna 171–177 i den överklagade domen, sätta ned böterna.

44 Roca Sanitario har för det fjärde hävdat att tribunalen åsidosatte principen om skydd för berättigade förväntningar och sin motiveringsskyldighet, eftersom tribunalen, samtidigt som den i punkt 185 i den överklagade domen hänvisade till punkterna 21–23 i riktlinjerna, underlät att ange att bolagets deltagande i den överträdelse som det tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt jämfört med deltagandet avseende andra deltagare, för att kunna anse att kommissionen hade agerat i enlighet med proportionalitetsprincipen.

45 Kommissionen har bestritt dessa argument. Kommissionen anser dessutom att tribunalen förvisso gjorde en riktig bedömning när den underkände Roca Sanitarios argument om åsidosättande av principen om likabehandling och proportionalitetsprincipen, men kommissionen anser att den förutsättning som tribunalen utgick från, nämligen att de koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” som tillämpades på Roca Sanitario, som endast deltog i den franska och österrikiska delen av överträdelsen, inte kunde vara samma som dem som tillämpades för andra kartellmedlemmar som deltog i överträdelsen i sex medlemsstater och avsåg tre produktgrupper, är inkorrekt. Kommissionen har således begärt att domstolen ska ändra domskälen.

Domstolens bedömning

46 Det ska inledningsvis erinras om att tribunalen ensam är behörig att kontrollera på vilket sätt kommissionen i varje enskilt fall har bedömt hur allvarligt det rättsstridiga uppträdandet har varit. Inom ramen för ett överklagande har domstolens kontroll till syfte att dels undersöka i vilken utsträckning tribunalen på ett tillfredsställande sätt har beaktat alla de faktorer som är väsentliga för bedömningen av hur allvarligt ett visst beteende har varit mot bakgrund av artikel 101 FEUF och artikel 23 i förordning nr 1/2003, dels kontrollera om tribunalen på ett tillfredsställande sätt har bemött samtliga argument som anförts avseende undanröjande eller nedsättning av böterna (se, bland annat, dom av den 17 december 1998, Baustahlgewebe/kommissionen, C-185/95 P, EU:C:1998:608,

punkt 128, dom av den 28 juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 244, och dom av den 5 december 2013, Solvay Solexis/kommissionen, C-449/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:802, punkt 74).

47 I den mån Roca Sanitario genom sin andra grund kritiserar tribunalen för att varken vid utövandet av sin lagenlighetsgranskning av det omtvistade beslutet, i punkterna 157–179 i den överklagade domen, eller vid utövandet av sin obegränsade behörighet att fastställa böterna, i punkterna 185–188 i domen, ha tagit hänsyn till att deltagandet i den överträdelse som Roca Sanitario tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt än deltagandet avseende de företag som utgjorde kärntruppen i kartellen, ska det framhållas att det inte ankommer på domstolen, när den prövar rättsfrågor i ett mål om överklagande, att av skälighetshänsyn ändra den bedömning som tribunalen med stöd av sin obegränsade behörighet har gjort av det bötesbelopp som företag har påförts på grund av att de har åsidosatt unionsrätten (dom av den 28 juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 245, och dom av den 11 juli 2013, Gosselin Group/kommissionen, C-429/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:463, punkt 87).

48 Vid fastställandet av bötesbeloppet ska vidare hänsyn tas till varaktigheten av överträdelsen och alla de faktorer som kan påverka bedömningen av hur allvarliga överträdelserna har varit (dom av den 28 juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 240, och dom av den 11 juli 2013, Team Relocations m.fl./kommissionen, C-444/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:464, punkt 98).

49 Bland de faktorer som kan påverka bedömningen av hur allvarliga överträdelserna har varit återfinns de enskilda företagens beteende och roll vid genomförandet av samverkan, den vinst företagen kunnat göra genom denna samverkan, deras storlek och värdet på de ifrågavarande varorna samt den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av unionens mål (dom av den 28 juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 242, och dom av den 11 juli 2013, Team Relocations m.fl./kommissionen, C-444/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:464, punkt 100).

50 Såsom framgår av punkt 155 i den överklagade domen är det i förevarande fall klarlagt att Roca Sanitario, i egenskap av moderbolag som innehar hela aktiekapitalet i Laufen Austria, ska hållas ansvarigt för dotterbolagets ageranden som bestod i genomförandet av en samordning av framtida prishöjningar, att Roca Sanitario vidare, med anledning av att Laufen Austria deltog i Arbeitskreis Sanitärindustries möten, hade kännedom om den konstaterade överträdelsens materiella omfattning som avsåg de tre produktgrupperna, vilket Roca Sanitario inte har bestritt i förevarande talan, och slutligen att överträdelsen avsåg hela Österrike.

51 Med stöd av detta slog tribunalen fast att kommissionen, i enlighet med punkterna 21–23 och 25 i 2006 års riktlinjer, med rätta kunde anse att det var lämpligt med koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” på 15 procent.

52 Roca Sanitario kritiserar tribunalen för att inte ha tagit hänsyn till att Laufen Austria och Roca inte ingick i kartellens kärntrupp, i synnerhet eftersom bolagen inte bidrog till kartellens uppkomst eller till att den upprätthölls.

53 Även om det antogs att denna omständighet var styrkt, kan den i vart fall inte visa att tribunalen borde ha ansett att koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” på 15 procent inte var lämpliga eller för höga, eftersom en sådan procentandel var motiverad enbart med anledning av den aktuella överträdelsens art, nämligen genomförandet av en samordning av prishöjningar. En sådan överträdelse hör nämligen till de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna enligt punkterna 23 och 25 i 2006 års riktlinjer och en sådan andel motsvarar den lägsta andelen i skalan över de påföljder som föreskrivs för sådana överträdelser enligt dessa riktlinjer (se, för ett liknande resonemang, dom av

den 11 juli 2013, Ziegler/kommissionen, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkterna 124 och 125, och dom av den 11 juli 2013, Team Relocations m.fl./kommissionen, C-444/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:464, punkt 125).

54 Därmed hade tribunalen fog för att, i punkterna 169 och 185 i den överklagade domen, anse att kommissionen inte hade åsidosatt proportionalitetsprincipen när den fastställde koefficienterna för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” till 15 procent, trots att den geografiska räckvidden av deltagandet i den aktuella överträdelsen var begränsad till Frankrike och Österrike.

55 I den mån Roca Sanitario kritiserar tribunalen för att avseende bolaget ha godtagit dessa koefficienter och därmed åsidosatt principen om likabehandling, trots att tribunalens konstaterande att bolagets deltagande i den överträdelse som bolaget tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt är andra deltagares, ska det konstateras, såsom kommissionen har hävdat, att skälen i punkterna 168 och 169 och i punkterna 186 och 187 i den överklagade domen, enligt vilka en överträdelse som omfattar sex medlemsstater och tre produktgrupper dels ska anses som allvarligare än en överträdelse som den nu aktuella, som begåtts i två medlemsstater, dels att de företag som deltog i den första överträdelsen borde av enbart det skälet påföras böter beräknade utifrån koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” som överstiger dem som tillämpades på bolaget, är behäftade med en felaktig rättstillämpning.

56 Vad gäller fastställandet av koefficienterna för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet”, framgår det nämligen av punkterna 22 och 25 i 2006 års riktlinjer att hänsyn ska tas till en rad faktorer, i synnerhet de som anges i punkt 22 i dessa riktlinjer. Även om det, för att bedöma en överträdelses allvar, och för att därefter fastställa storleken på de böter som ska påföras, bland annat får beaktas vilken geografisk räckvidd överträdelsen har, kan inte den omständigheten att en överträdelse som har en större geografisk täckning jämfört med en annan med nödvändighet i sig medföra att den förstnämnda överträdelsen, vid en helhetsbedömning och mot bakgrund av bland annat dess art, ska kvalificeras som en allvarligare överträdelse än den förra och som motivering till att på så sätt fastställa koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” som är högre än den som fastställdes vid beräkningen av böterna för den andra överträdelsen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juli 2014, Telefónica och Telefónica de España/kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 178).

57 Det ska erinras om att likabehandlingsprincipen utgör en allmän unionsrättslig princip som fastställts i artiklarna 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt fast rättspraxis innebär denna princip att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se, bland annat, dom av den 12 november 2014, Guardian Industries och Guardian Europe/kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 51).

58 Tribunalen är skyldig att följa denna princip inte bara vid utövandet av sin legalitetsgranskning av kommissionens beslut att påföra böter utan också vid utövandet av sin obegränsade behörighet. Utövandet av en sådan behörighet får nämligen inte leda till en skillnad i behandling, vid fastställandet av bötesbeloppen, av företag som deltagit i ett avtal eller samordnat förfarande som strider mot artikel 101.1 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 december 2014, kommissionen/Parker Hannifin Manufacturing och Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punkt 77).

59 Det framgår av domstolens praxis att enligt samma princip beaktas inte med nödvändighet, vid fastställandet av överträdelsens allvar, skillnader mellan de företag som deltagit i en och samma överträdelse, bland annat med avseende på den geografiska räckvidden på vars och ens delaktighet, i samband med fastställandet av koefficienterna för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet”, utan detta kan komma att beaktas i ett annat skede i beräkningen av bötesbeloppet, såsom i samband med justeringen av beloppet med hänsyn till försvårande och förmildrande omständigheter, enligt

punkterna 28 och 29 i 2006 års riktlinjer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2013, Gosselin Group/kommissionen, C-429/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:463, punkterna 96–100, och dom av den 11 juli 2013, Team Relocations m.fl./kommissionen, C-444/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:464, punkterna 104 och 105).

60 Såsom kommissionen har påpekat kan sådana skillnader nämligen även visa sig genom de försäljningsvärden som använts för att beräkna grundbeloppet för böterna i och med att detta värde återspeglar, för vart och ett av de inblandade företagen, betydelsen av dess medverkan i överträdelsen i fråga, enligt punkt 13 i 2006 års riktlinjer där det anges att utgångsbeloppet för beräkningen av böterna ska återspegla överträdelsens ekonomiska betydelse och företagets relativa tyngd i överträdelsen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2013, Team Relocations m.fl./kommissionen, C-444/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:464, punkt 76).

61 I den mån det var klarlagt att grundbeloppet för de böter som Roca Sanitario påfördes hade fastställts utifrån det försäljningsvärde som Laufen Austria hade genererat i Österrike och som Roca hade genererat i Frankrike, kunde följaktligen tribunalen i punkterna 168 och 169 och i punkterna 186 och 187 i den överklagade domen, fastställa koefficienterna för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” till 15 procent av detta värde, utan att åsidosätta principen om likabehandling.

62 Det framgår av det ovan anförda att tribunalens motivering i punkterna 168 och 169 och i punkterna 186 och 187 i den överklagade domen är behäftade med en felaktig rättstillämpning. Det ska emellertid erinras om att, om motiveringen till ett avgörande från tribunalen är behäftad med en felaktig rättstillämpning, men om själva avgörandet framstår som riktigt enligt andra rättsliga grunder innebär inte detta att avgörandet ska upphävas, och skälen i avgörandet ska då ersättas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 1992, Lestelle/kommissionen, C-30/91 P, EU:C:1992:252, punkt 28, och dom av den 9 september 2008, FIAMM m.fl./rådet och kommissionen, C-120/06 P och C-121/06 P, EU:C:2008:476, punkt 187 och där angiven rättspraxis).

63 Det framgår av motiveringen i punkterna 56–61 i förevarande dom, som ska ersätta tribunalens motivering, att det förhåller sig så i förevarande fall.

64 Den andra grunden ska således underkännas i den mån tribunalen kritiseras för att ha gjort en felaktig rättstillämpning och för att bland annat ha åsidosatt proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling med anledning av att tribunalen inte, i den överklagade domen, avseende Roca Sanitario beaktade att deltagandet i den överträdelse som bolaget tillskrevs ansvar för var mindre allvarligt, eftersom den inte tillämpade koefficienter för ”överträdelsens allvar” och ”tilläggsbeloppet” som var lägre än dem som tillämpades på de företag vars deltagande i överträdelsen var av det allvarligaste slaget.

65 Vad gäller anmärkningen om att tribunalen åsidosatte sin motiveringsskyldighet och åsidosatte principen om skydd för berättigade förväntningar när den i punkt 185 i den överklagade domen ansåg att kommissionen hade agerat i enlighet med proportionalitetsprincipen, ska det påpekas att i punkterna 148 och 149 i den överklagade domen beskrev tribunalen i allmänna ordalag metoden för att beräkna böterna och i punkterna 150–152 i domen beskrev tribunalen hur kommissionen hade tillämpat den i förevarande fall.

66 En sådan anmärkning kan således inte vinna framgång.

67 Vad slutligen gäller anmärkningen om att tribunalen inte betraktade som en förmildrande omständighet enligt punkt 29 tredje strecksatsen i 2006 års riktlinjer att bolagets deltagande i överträdelsen var mindre allvarligt jämfört med andra deltagares, har Roca Sanitario endast åberopat att Rocas och Laufen Austrias deltagande i den konstaterade överträdelsen var begränsat.

68 Enligt punkt 29 i 2006 års riktlinjer borde emellertid Roca Sanitario, för att få bötesbeloppet nedsatt på grund av förmildrande omständigheter, ha visat att bolaget i realiteten undvek att tillämpa de berörda otillåtna avtalen genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. Bolaget har inte inkommit med sådan bevisning, såsom tribunalen konstaterade i punkt 177 i den överklagade domen.

69 En sådan bedömning av bevisning kan i vart fall inte, med förbehåll för det fall att den har missuppfattats, vilket inte har åberopats i förevarande fall, prövas i ett mål om överklagande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 januari 2011, Media-Saturn-Holding/harmoniseringskontoret, C-92/10 P, ej publicerad, EU:C:2011:15, punkt 27, dom av den 10 juli 2014, Grekland/kommissionen, C-391/13 P, ej publicerad, EU:C:2014:2061, punkterna 28 och 29, och dom av den 20 januari 2016, Toshiba Corporation/kommissionen, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 40).

70 Det följer härav att anmärkningen om tribunalens prövning av förmildrande omständigheter, i den mening som avses i punkt 29 tredje strecksatsen i 2006 års riktlinjer, inte kan godtas.

71 Av vad som har anförts följer att överklagandet ska ogillas såvitt avser den andra grunden.

**Rättegångskostnader**

72 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet ogillas.

73 Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som är tillämplig på mål om överklagande enligt artikel 184.1, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom klaganden har tappat målet och kommissionen har yrkat att klaganden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, ska denna förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna i förevarande överklagade.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

**1) Överklagandet ogillas.**

**2) Roca Sanitario SA förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter